

УДК 37(477)091«1871/1874»

ДАР'Я ХРИПУН

м. Умань

stranger-ch-d@yandex.ru

ВИХОВНА ТА ВИКЛАДАЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ В. Д. СИПОВСЬКОГО В КИЇВСЬКІЙ КОЛЕГІЇ ПАВЛА ГАЛАГАНА (1871–1874 рр.)

У статті здійснено аналіз архівних документів, присвячених історії Київської Колегії Павла Галагана, на основі узагальнення яких висвітлено виховну та педагогічну діяльність видатного педагога у вище згаданій колегії. Наведено уривки із листувань та спогадів бувших учнів В. Сиповського, що дало змогу прослідкувати позитивний вплив молодого вихователя на подальшу долю своїх вихованців. Зосереджено увагу на стосунках В. Сиповського із засновником колегії та її директорами. Акцентовано увагу на розбіжностях у поглядах на виховання видатного педагога та директора колегії С. Шафранова, що в свою чергу стало причиною повернення В. Сиповського до Петербурга.

Ключові слова: В. Сиповський, Київська Колегія Павла Галагана, Г. Галаган, М. Позняков, А. Степович.

Друга половина XIX століття – час бурхливого розвитку суспільно-педагогічної думки в Україні. Оновлення народної освіти стало невідкладною справою після скасування кріпосного права в 1861 р, після чого третина населення країни отримало громадянське право, особисту свободу. Так, такі реформи (аграрна, адміністративна, судова, земська, шкільна та ін.) могли бути успішно здійснені тільки при наявності нової системи народної освіти.

Саме тому, актуалізація вивчення спадщини педагогів, які працювали в даний період, обумовлена тим, що з представниками цієї епохи пов'язується розвиток сучасної педагогічної думки України. У сфері середньої освіти у другій половині XIX століття запанувала педагогічна думка про необхідність загальнолюдського виховання і освіти для кожної освіченої людини. Педагогічна думка цього періоду представлена плеядою видатних педагогів, вихователів, культурних, громадських діячів, серед яких на арену з'являється Василь Дмитрович Сиповський (1844–1895 рр.).

Аналіз історико-педагогічних джерел з проблеми дослідження показав, що питання виховної та викладацької діяльності В. Сиповського в історичній ретроспективі знайшли часткове відображення зокрема у монографії М. Смольницької [10], в навчально-методичному посібнику Л. Березівської та О. Шевчук [2] та статті О. Шевчук [11], що

присвячені вивченню історії Колегії Павла Галагана, є дані про виховну та педагогічну діяльність В. Сиповського, який з 1871 по 1874 рр. працював у згаданій колегії. Але в згаданих дослідженнях не було здійснено цілісного аналізу даного питання. І тому недостатня наукова розробленість цієї проблеми, зумовили актуальність теми.

Василь Дмитрович Сиповський – людина рідкісної душі, незвичайно чуйно відгукувався на всяке добре діло, був справжнім, вірним, незамінним другом своїх близьких, яких він умів вибирати і цінувати, за двадцять сім років своєї педагогічної діяльності зумів стати найулюбленишим учителем для своїх численних учнів і учениць, симпатична людина для всіх, хто його хоч скільки-небудь знав, вихованець Петербурзької Ларинської гімназії і Петербурзького університету по історико-філологічному факультеті початку шістдесятих років [1, 30]. Народився В. Сиповський 26-го квітня 1844 року в Умані.

Викладацька та виховна діяльність В. Сиповського протягом 27 років його педагогічної діяльності була досить різноманітна. За цей період видатний педагог працював у різноманітних навчальних закладах, серед них як Петербурзькі так і Київські, в нашому дослідженні зупинимо свою увагу на діяльності видатного вихователя та педагога у Київській колегії Павла Галагана.

Після нетривалої роботи в Ларинській гімназії, у липні 1871 р., В. Сиповський подає клопотання до директора Колегії Павла Галагана з проханням надати йому вакантне місце вихователя і викладача російської мови і словесності та перенести службу у щойно відкрити у м. Києві Колегію Павла Галагана [5, 3].

Приїхавши до Києва, отримує місце вихователя в VIII класі [3, 51] в Колегії Павла Галагана, одночасно займає пост бібліотекаря, а з листопада 1872 р. призначений секретарем Правління і Ради [5, 178] в тій же колегії.

На посаді викладача отримує 1200 р., на посаді вихователя 700 р., а на посаді бібліотекаря і секретаря Правління та ради 240 р. [5, 178].

М. Смольницька у своїй монографії згадує той момент, коли викладач В. Сиповський у виступі на урочистому відкритті Колегії висловив погляди всього колективу на роль школи у вихованні: «школа – посередник між сім'єю і суспільством... рідко хто... направляючи своїх дітей в який-небудь заклад, не постараться спочатку дізнатися, чи хороший він, чи добре там навчають та виховують». Водночас видатний педагог запевняв, що вони (вихователі) будуть приділяти увагу не лише науці, а, насамперед, своїм учням, особливостям їх характеру; сприятимуть розвитку їх розумових здібностей, вмінню самостійно працювати [10, 58].

В. Сиповський окрім вчительської посади займав ще і виховательську, на якій досить часто мав приймати важливі рішення про виключення колегіатів із навчального закладу чи надання їм другого шансу на виправлення. Досить гостро поставала в той час проблема куріння під час навчання, на думку видатного вихователя: «не вдаючись до вкрай суворой і тому небажаної міри (тобто до видалення з Колегії), цілком викоринити куріння навряд чи можливо, адже з поміж вихованців Колегії є юнаки від 18 до 20 років які звикли курити вдома, не зустрічаючи при тому протидії з боку батьків» [8, арк. 4]. Для того, щоб зменшити куріння в Колегії, на думку В. Сиповського, треба «просити батьків, щоб вони забороняли своїм дітям курити під час вакації, адже знаходячись вдома, вони набувають звички з якою в Колегії доводиться боротися.

Крім цього необхідно щоб в розпорядженні чергового вихователя були постійні служителі, які б недопускали до процесу куріння» [8, арк. 5].

У виховному процесі видатний педагог виділяв такі способи покарання:

1. Позбавлення відпустки, якщо особа, до якої ходить вихованець, не викликає довіри.
2. Позбавлення відпустки у разі зловживання вихованцем своїми правами.

Засновник колегії Г. Галаган надзвичайно дорожив першими вихователями колегії: І. Екземплярським, В. Сиповським і Р. Чернявським. Для характеристики таких відносин засновника до перших вихователів наведемо уривок з його листа до В. Сиповського від 7 грудня 1873 р., де дякував за те, що він погодився перенести відомі незручності (мова йде про різні квартирні труднощі, які доводилося відчувати першим вихователям, особливо сімейним, а саме таким був В. Сиповський) для того, щоб допомогти мені (тобто Гр. П-чу) вийти зі скрути, які представилися в нашому ще не цілком влаштованому закладі. Г. Галаган писав: «Дякую Вам за прихильність Вашу до нашої колегії; почуття це в Вас я високо ціную, так як вважаю нероздільність Вашу з колегами на час, як можна більш довгий, одним з міцних запорук успіху самого закладу» [3, 52].

Вихователь і викладач російської мови та історії Василь Дмитрович Сиповський був найближчим помічником і співробітником директора колегії Григор'єва, який прибув в один час з В. Сиповським теж з Петербургу. Талановитий викладач, за що б не брався в своєму житті, завжди вкладав в це душу. Педагогічні погляди молодого вихователя завжди сходилися з поглядами Григор'єва, і різниця між ними була лише в тому, що В. Сиповський як вихователь був набагато ближче до вихованців аніж директор. Саме це давало йому можливість постійно контролювати їхні дії та здійснювати благодотворний вплив на них. Бесіди з вихованцями завжди носили серйозний, але в той же час дружній та батьківський характер. В. Сиповський умів випадково, за обідом або на прогулянці, збагачувати їх уми цінними і корисними відомостями, вселяв їм любов до батьківщини, її

минулого, до рідної мови та літератури; вчив їх любити і розуміти великих поетів та письменників. Але в той же час він знайомив їх з усім тим, що було досягнуто в області мистецтва та поезії заходу Європи, вселяв повагу до будь-якої праці і знання, не віддаючи при цьому ніякої винятковості або пристрасті до свого більше, ніж до чужого. Це була людина, перш за все, широко освічена, з самими гуманними поглядами на речі, повна істинного, благородного джентльменства в кращому сенсі цього слова. Не дивлячись на м'який і довірливий характер В. Сиповського, він в той же час надзвичайно суворо і вимогливо ставився до всього, що було хоч скільки-небудь в протиріччі з правдою, щирістю і моральним почуттям. Вихованці це знали, і обдурити Василя Дмитровича вважали б тяжким і невинуватим злочином, а викликати його осудження – великим нещастям для себе [3, 131].

Навіть після переведення в Київ, В. Сиповський постійно продовжував переписуватися зі свої бувшими учнями і в цих листах прослідковувалася його доброзичливість, батьківське ставлення та бажання бути корисним в подальшій долі вихованців. Так, у листі від 7 січня 1872 р. В. Сиповський дає поради щодо літературної діяльності своєму учневі М. Познякову. Слід зауважити, що таке спілкування в подальшому продовжувалося і М. Позняков навіть очолив відділ бібліографії в журналі «Женское образование» [6, 27].

Колегіати в період навчання знайомилися з наукою і в позаурочний час. А. Степович у спогадах згадує: «щодня ми ходили із своїми вихователями гуляти після обіду по місту, дбайливо вивчали його, бо майже всі ми були з інших міст» [11, 120]. Але найбільше йому запам'яталися прогулянки під керівництвом В. Сиповського, який «як той Сократ, навчав нас поважати науку і бути прихильними до неї, розказував нам багато чого про діячів мистецтва й науки, взивав нас до добра, правди й краси, просив завжди йти по дорозі суспільного блага, а не по його дотичній. Він говорив від серця, красномовно і гаряче, палко, і нас заплював своїми гарячими словами» [11, 120].

У 1874 р. на місце директора колегії замість В. Григор'єва приходить С. Шафранов, з яким В. Сиповський відразу ж не зійшовся в

поглядах на навчально-виховну справу [3, 312], адже вони були прямо протилежними до поглядів молодого вихователя. Постійні сутички з новим директором довели В. Сиповського до хворобливого стану. Ось що писав він в листі до засновника колегії (Г. Галагана) від 8 квітня 1874 р. про причини свого рішучого і остаточного наміру залишити колегію, незважаючи на свою прихильність до неї: «постійні мігрені і гарячковий стан роблять для мене виховну роботу вкрай важкою. Крім того, часу вона бере стільки, що мені через кілька років доведеться вважати себе дуже відсталим в тих науках, які мене більше цікавлять... Виховна робота мені поки, крім прикрощів і незаслужених докорів, нічого не дала... (Натяк на загострення відносин з другим директором). При тому, мої погляди на виховання занадто протилежні прийнятним тепер заходам в колегії. Тут, звичайно, не може бути й мови про якусь протидію начальству в очах учнів – на це була би здатна тільки нечесна і при тому вкрай обмежена людина; але в справі виховання мало бути найспритнішим і акуратним чиновником, необхідно, щоб дії вихователів витікали з їх власних переконань: тільки тоді може бути істинно виховний вплив! Проста холодна чиновницька старанність, на моє переконання, в справі виховання навіть небезпечна» [3, 312]. Чудові виховні обдарування В. Сиповського не знайшли собі гідної оцінки за часів панування в Колегії С. Шафранова, і видатний педагог змушений був покинути ту справу, через яку свого часу залишив Петербург, перервавши службу, на якій легко міг висунути і звернути увагу на свою обдарованість.

Однак, колегіанти, подібно ларинцям, не розірвали духовного зв'язку зі своїм учителем і вихователем, і між ними також зав'язалося листування. З багатьма з колишніх учнів колегії у В. Сиповського встановилися дружні відносини, що тривали все його життя. Зокрема із А. Степовичем видатний педагог продовжував листуватися до останніх років життя. «Потрібно було бачити, пише у своїх спогадах Н. Леонтьєва, як прагнули колегіанти до В. Сиповського в Петербург, як тепло і привітно зустрічав він їх, жертвуючи для них іноді значною частиною свого мізерного

дозвілля, а іноді і недозвілля. Почесна попечителька колегії Е. Галаган (ініціали на російській мові) неодноразово висловлювала бажання бачити його на чолі колегії, але з різних причин цьому бажанню не судилося здійснитися» [4, 9]. Натомість на цю посаду він рекомендував свого бувшого учня А. Степовича, у листі до якого засвідчував: «Е. Галаган шукала людину з душею..., і з цього боку – ти звичайно саме та людина для колегії, але людині з душею на різноманітних... місцях, в тому числі і на директорському, вважається взагалі нелегко. Це необхідно, ...і звикнути до цього у всякому випадку справа хороша і їй треба віддаватися всією душею» [9, арк. 2].

Отже, можна зробити висновок, що виховна та педагогічна діяльність В. Сиповського в Київській Колегії Павла Галагана досить позитивно вплинула на вихованців колегії, а В. Сиповський як видатний педагог та вихователь виступав гарантом дисципліни у вище згаданій колегії. У перспективі подальших досліджень актуальним буде вислітлення діяльність В. Сиповського на посаді інспектора Васильєостровської жіночої гімназії у Петербурзі.

Список використаних джерел

1. Аврус А. И. История российских университетов: Очерки / А. И. Аврус. — М. : ООО «Издат. центр науч. и учеб. программ», 2001. — 85 с.

2. Березівська Л. Д. Колегія Павла Галагана в контексті розвитку освіти в Україні (1871–1920) / Л. Д. Березівська, О. М. Шевчук // Нариси з історії розвитку новаторських навчально-виховних закладів в Україні (XX століття): навч.-метод. посіб. / [за ред. О. В. Сухомлинської, В. С. Курило; авт. кол. : О. В. Сухомлинська, В. С. Курило, Н. П. Дічек, Л. Д. Березівська, Н. С. Побірченко, Н. Б. Антонець, Л. С. Бондар, Т. В. Філімонова, М. Я. Антонець, Т. І. Куліш, О. М. Шевчук]. — Луганськ : Вид-во ДЗ «ЛНУ імені Тараса Шевченка», 2010. — С. 14–40.
3. Двадцятипятилетие Коллегии Павла Галагана в Киеве (1 октября 1871 – 1 октября 1896 года) / под ред. дер. кол. А. И. Степовича. — К., 1896. — 409 с.
4. Избранные педагогические сочинения В. Д. Сиповского. — СПб., 1911. — 316 с.
5. О переписке касающихся служащих в Коллегии Павла Галагана 1871–74 // Державний архів міста Києва (далі — ДАК), ф. 185. оп. 1 т. 1. Спр. 3. 178 арк.
6. Позняков Н. Памяти В. Д. Сиповского / Н. Позняков // Русская школа. — 1895. — № 11. — С. 23–30.
7. Правления коллегии по вопросам воспитательным возбужденным в заседании 19/ XI 1872 // ДАК, ф. 185., оп. 1 т. 1, Спр. 5., 10 арк.
8. Протоколы заседания Правления Коллегии особое мнение и записка к ним // ДАК, ф. 185., оп. 1 т. 1, Спр. 6., 2 арк.
9. Сиповский Василий Дмитриевич издатель журнала «Женское образование» Степовичу Андронику Иоанникиевичу письма 9 мая 1885 — 1 января 1894 г. часть писем не датированная из Петербурга в [Киев] // Институт рукопису Центральної наукової бібліотеки імені В. І. Вернадського НАН України, ф. 179, № 770, 2 арк.
10. Смольницька М. К. Колегія Павла Галагана – в національно-культурному житті України (1871–1920 рр.) : моногр. / М. К. Смольницька ; НАН України. Ін-т історії України. — К., 2007. — 527 с.
11. Шевчук О. М. Колегія Павла Галагана – джерело формування інтелектуальної еліти українського народу / О. М. Шевчук // Педагогіка і психологія. — 2006. — № 3. — С. 116–123.

DARIA KHRYPUN

Uman

EDUCATIONAL AND TEACHING EXPERIENCE OF V. D. SYPOVSKYY IN KYIV PAVEL GALAGAN COLLEGIUM (1871–1874 YEARS)

This article analyzes archival documents on the history of Kyiv Pavel Galagan Collegium, based on generalizations that cover educational and pedagogical activity of outstanding teachers in the above-mentioned board. Letters and memories of former pupils of V. Sypovskyy allowed to follow a positive impact on the young teacher the fate of their pets. The focus is on the relationship with the V. Sypovskyy founder board and its directors. The attention is focused on the differences in views on outstanding education teacher and director of S. Shafranov Collegium, which in turn caused the return of V. Sypovskyy to St. Petersburg.

Key words: V. Sypovskyy, Kyiv Pavel Galagan Collegium, G. Galagan, M. Poznyakov, A. Stepovych.

ДАР'Я ХРИПУН

г. Умань

ВОСПИТАТЕЛЬНАЯ И ПРЕПОДАВАТЕЛЬСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ В. Д. СИПОВСКОГО В КИЕВСКОЙ КОЛЛЕГИИ ПАВЛА ГАЛАГАНА (1871–1874 ГГ.)

Осуществлен анализ архивных документов посвященных истории Киевской Коллегии Павла Галагана на основе обобщения которых освещены воспитательную и педагогическую деятельность выдающегося педагога в выше упомянутой коллегии. Приведены выдержки из переписки и воспоминаний бывших учеников В. Сиповский, что позволило проследить положительное влияние

молодого воспитателя на дальнейшую судьбу своих воспитанников. Сосредоточено на отношениях В. Сиповский с основателем коллегии и ее директорами. Акцентировано внимание на различиях во взглядах на воспитание выдающегося педагога В. Сиповский и директора коллегии С. Шафрановой, что в свою очередь стало причиной возвращения молодого педагога в Петербург.

Ключевые слова: В. Сиповский, Киевская Коллегия Павла Галагана, Г. Галаган, М. Позняков, А. Степович.

Стаття надійшла до редакції 03.05.2016

УДК 371.314

ІРИНА ЯБЛОЧНИКОВА

м. Київ

irayablochnikova@mail.ru

ОСОБЛИВОСТІ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРІВ-ФІНАНСИСТІВ У ІРЛАНДІЇ

У публікації розкрито сукупність організаційних аспектів, що стосуються здійснення магістерської підготовки та успішного формування професійної компетентності випускників магістерських програм у ВНЗ Ірландії, зокрема у галузі фінансів. Такі фахівці мають забезпечити платоспроможність й сталий розвиток, як окремих підприємницьких структур й виробничих підприємств, так і фінансової, економічної й податкової систем країни у цілому. Результати здійсненого автором аналізу, що наведені у статті, є цікавими та актуальними для вітчизняних педагогів-дослідників. Обґрунтовується перспективність запозичення позитивних моментів організації професійного навчання магістрів-фінансистів з перенесенням їх на ґрунт освітньої діяльності в Україні.

Ключові слова: професійна підготовка, магістри-фінансисти, формування компетентності фінансистів, вища професійна освіта у Європі.

Досвід Ірландії не тільки в успішному подоланні кризових явищ в економіці та фінансовій сфері, але й у забезпеченні позитивної динаміки основних економічних показників, суттєвому підвищенні рівня якості життя населення держави є вельми цікавим для вітчизняних науковців в усіх його можливих аспектах, в першу чергу тому, що це країна, котра входить до Європейської Унії, а Україна для себе обрала шлях євроінтеграції. Відповідно, вітчизняний менеджмент має достеменно знати «правила гри» в межах загальноєвропейського економічного простору, а також набути умінь практичної реалізації напрацьованого в Європейській Унії інструментарію здійснення управління соціально-економічною сферою. На нашу думку, потрібно зазначити, що саме завдяки запровадженню ірландським урядом відповідної стратегії розвитку було досягнуто за порівняно короткий термін майже потрійне зростання валового внутрішнього продукту. Таких успіхів досягти не змогли навіть найпотужніші у Європі економіки Німеччини і Франції.

Беззаперечно, система вищої освіти відіграє провідну роль у реалізації «ірландського економічного дива». Значні темпи модернізації виробництва, які провідні економісти пов'язують із збільшенням інвестицій в освітню галузь, в котре підтвердили велике значення якості кадрового потенціалу для забезпечення позитивної динаміки економічного розвитку. Демографічна криза, що має місце у багатьох країнах Європи, не є актуальною проблемою для ірландської держави, середній вік жителів якої нині становить 28–30 років. Фактично уся європейська спільнота «старіє», а модернізація економіки Ірландії навпаки проходила на тлі процесів омолодження населення й збільшення його кількості. Цьому, зокрема, сприяло повернення в період економічного буму на батьківщину нащадків ірландських емігрантів.

Ірландський досвід підвищення ефективності управління вищою освітою може бути використаний при вирішенні аналогічних завдань в Україні. Ірландська модель освітньої